

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות ג.

עין משפט גר מצוה

ו א מ"י פ"א מה' יבוס
הכלה יט:

תוספות ישנים

אמר רבא אחיה הנה הנה
לאסורא. בזמן מאסות
בזמן מאסות ובקרא
דערות אשה וזמה לא
תגלה את בת זנה ואת
בת זמה כחצי אישות ולשון
אישות ע"י קידושין משמע.
אשר דכתיב (ו) ויטעו נשואין.
וקשה דאישות משמע שיש
בה ביאה וא"כ נכנסה
לחופה ולא נבעלה לא יאה
בה איסור חיה לא יתכן. לכן
י"ל משום דבני אשה כחצי
אשה דכתיב (ו) שפלה הנה
ואין שאר אלה מן הנשואין
אבל בלא ביאה שפיר קרייה
הכלב מרעין שפיר נכנסה
לחופה ולא נבעלה כיון
שישירה יורש אותה משום
קרא לנשואין ע"י. דלא
נבעלה נשואין קוריה כן
ומקרי שאר: ואיתא ומה
ומה בזמן מאסות וממנו
לשריפה ומה מאסות
לשריפה בזמן מאסות
מהנה הנה: ואין להקשות
א"כ הולכי ואחיה הנה
הנה. וי"ל דליף בתו
מאסותו בזמן מאסות
מה הנה ומה עמו
אף כהן הנה ומה עמו: אי
תנא אסורות הוה אמרינן
מחלן חללי. וא"כ היכי מי
למימר כן דלמא הוה מני
אסורות מן החללי ומן
הייסור. וי"ל דרעה לומר
ולמי אסורות לנד וסדרי
מחלן חללי. וא"כ היכי מי
וקאמרי לחלן מאי קעביד
הלא לא שייך איסור חללי?
[והדר] קאמר אלתא לא
שייך בה שפיר איסור שטם
נשאת לחלן ושלא במקום
מזוה גוון שנשאת לחס
מן השוק שאלו אחיו כרתה
שריפה מני פוטרת
דאי תניא אסורות משמע
שאסור ערוה עומדת
לעולם על הברה והוה
אסורין [גס] שלא במקום
מזוה דלמירין השתא
מקום מזוה אסורא שלא
מקום מזוה לא כ"ש אבל
השתא דמי פוטרת משמע
השערה פוטרת הנה
ממנו יבוס ועושה אותה
במאן דליכא מזוה ואסורא
כאשת אחיו שלא במקום
מזוה אבל היכא דליכא
יבוס לא עביד ערוה מידי
ופריא ליה. וא"כ תפסי
האי נובל לומר דאי היה
מאן אסורא דליפלו שלא
במקום מזוה נמי אסורי
הא מני ממנו מן החללי
ומן הייסור אלתא דלא
מיירי אלא במקום מזוה
אלא (ו) דפירי הקוטרס
דילפין לא מבי"ש קמ"ל
הא דמי פוטרת משמע
נשפיל הערוה אין הנדה
נאסרת כלל שלא במקום
מזוה [והוה אמרינן מחלן
חללי]: וא"כ תפלו תנא
מן הייסור לחללי הוה
דיעבא דלמא חוללת מדמי
ומן הייסור דלמא לעיל וי"ל
ד"ש לעיל אי תנא אסורות
הוה אמרינן אסורות לייבס.
אבל מחלן חללי בעל
כרתה קמ"ל פוטרת דליין
חוללת ובהא ה"פ הוה
אמרינן מחלן חללי אס הוה
רועה קמ"ל כל העולה וכו'

דילולא מן אבין מן איתמא אחרת או מן אמן מן גבר אחרת ואע"ג
דדרשין [למקמ כג.] מולדת בית וגו' צין שאומרים לאבין קיים צין שאומרים
לאבין הווא מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היא בת שנייה
מק"ו הוה דילפת אבל בכלל אשה וזמה הוה שפיר בת שנייה
כדאשכחן צ"ד מיתות (פסחין נג.)

דלמא שיהא אשת אביו היא בכלל אשת
אביו וזת אשתו היכא דנכנסה לחופה
ולא נבעלה נראה לר"י דחייב על בזה
אע"ג דערות אשה וזמה לא תגלה
כחצי דמשמע ביאה דסבירא הוה
דאין תלוי צביאה דהא לא מיחייב
על בת אנוסתו אלתא בקידושין
תליא מלתא ואין סבירא לומר
דבמרייהו תליא מלתא ואלא דלא
מיחייב על בת אנוסתו כמון שפי
בקוטרס משום דאשה וזמה כחצי
דמשמע לשון אישות מדלא כתב אס
ובת ומיהו צדיק ברש נשואין על
האנוסה (למקמ ד' לו.) מפרש הש"ס
טעמא אחרת דעריות שאר כחצי
צוה נשואין איכא שאר צאונסין ליכא
שאר: **דאמר רבא אמר ר' רב**
יצחק בר אבדימי יס מניין רב
משום דרז יחקק בר אבדימי היה
רזו של רב כדאמר בפרק כל הנשר
(מולין דף קי. וס) איכא תנא דלתנייה
לרז כחל אחיו ליה לרז יחקק בר
אבדימי וצ"פ כירה (שבת מ: וס) א"ר
יחקק בר אבדימי פסע אחת נכנסתי
אחר רבי לצית המרחק כו' ואלה היה
רצא צימיו דביוס שמת רבי יהודה
נולד רבא צ"פ בתרא דקידושין (ד'
עג.) ואר"ת דע"כ גרסי' הכא רבא
שהיה רב פלוגמיה דאביו ואמר צ"פ
הנשרפין (פסחין עו.) בזמן מאנוסתו
מנלן אמר אביו ק"ו על בת זמה ענש
בר זמה לא כ"ש רבא אמר רב יחקק
על אבדימי כו' וי"ל דמרי יחקק בר
אבדימי היו: **מבקימי אשת אחיו**
ש"א היה בעולמו. וה"ה מקמי
אשת אחיו מאמו וחדא מנייהו נקט
דמרייהו לאו קרובי עמנו מינהו אלא
ע"י קידושין וכלתו שהיא אשת זנו
דוק לנבי אשת אחיו שלא היה
בעולמו כלתו קרובה טפי לפי שלא

היה בעולמו אבל לנבי אשת אחיו מאמו לא דבאשת זנו איפול דרא
כדאשכחן לענין עדות צ"ב (ד' קסח.) דלפ"י מאן דמכשר באבא
דאבא פסיל צן אחיו דע"כ לענין עריות אשת זנו קרובה טפי
משאם אח ששכן כרעיה דאביו הוה דקשטיי זמן וזת זמן קרובי
עמנו טפי מאחיו: **מאי איריא דתנא פוטרת**. פי' דמשמע
אבל צ"ב ע"י מייבס ליתני אסורות לייבס: **אבל מיהלץ חלצה קמ"ל**
אע"ג דמסיפא שטענין דגרישא לא צביא חלילה דקתב צביא כל
שיכולה למאן כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן דגרישא גרישא: **בין דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה**. ואי הוה מני אסורות הוה
משמע כל שכן שלא במקום מזוה כיון דאיסור צרה ממחמת
ערוה קאמי משי"ה קמני פוטרת דהשתא במקום מזוה הוה דאסור
משום דממילא קאי באיסור אשת אח: **דמציצות חלצה קורבמת**.
השתא דקמני מרייהו ושונה חלילה צרישא משמע דחלילה קודמת
אבל אי הוה מני אלא חלילה לחודה לא הוה משמע מידי:
למעוטי

היה בעולמו אבל לנבי אשת אחיו מאמו לא דבאשת זנו איפול דרא
כדאשכחן לענין עדות צ"ב (ד' קסח.) דלפ"י מאן דמכשר באבא
דאבא פסיל צן אחיו דע"כ לענין עריות אשת זנו קרובה טפי
משאם אח ששכן כרעיה דאביו הוה דקשטיי זמן וזת זמן קרובי
עמנו טפי מאחיו: **מאי איריא דתנא פוטרת**. פי' דמשמע
אבל צ"ב ע"י מייבס ליתני אסורות לייבס: **אבל מיהלץ חלצה קמ"ל**
אע"ג דמסיפא שטענין דגרישא לא צביא חלילה דקתב צביא כל
שיכולה למאן כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן דגרישא גרישא: **בין דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה**. ואי הוה מני אסורות הוה
משמע כל שכן שלא במקום מזוה כיון דאיסור צרה ממחמת
ערוה קאמי משי"ה קמני פוטרת דהשתא במקום מזוה הוה דאסור
משום דממילא קאי באיסור אשת אח: **דמציצות חלצה קורבמת**.
השתא דקמני מרייהו ושונה חלילה צרישא משמע דחלילה קודמת
אבל אי הוה מני אלא חלילה לחודה לא הוה משמע מידי:
למעוטי

דאיה חוללת מן המורה דהכי משמע קרא דאם לא יחפון וגו' ובאו השערה אכל אס אינו יכול לייבס אין לנ"ד לעסוק בה אפי' אם היא רוצה. וכל היכא דקאמר חוללת ולא מתייבמות מיירי מדרגין דממעט ספק
אין לפוטרה בלא חלילה: ולמי מן הייסור ומן החלילה א"י מן החלילה לחודה ומינה חלילה דממעט דממעט דממעט
דאי לא מפטרה מיבוס לא מפטרה מחלילה דכל העולה לייבוס עולה לחלילה ומשיי אבא שאלו היא ויהי תנא מן החלילה ומן הייסור להוריענו דמזות חלילה קודמת למזות יבוס: בנייניא דסיפא ורישא

כולהו נמי. לענין פטור יבוס מדרשא אחיין מאחות אשה: עיקר
איסוריהו. שאסורים משום ערוה בכל מקום צדיק כתיב זהו
אבל זמן מאנוסתו דאיידי צה בממני' עיקר איסורה מדרשא אחיין:
איתא הנה הנה. לאיסורא אחיא ומה ומה לשריפה. דזמן מאשמו

וכן בת זמה וזת זנו ילפא מערות
אשה וזמה לא תגלה [ויקרא יח] והרי זמן
מאשמו בכלל בת אשתו אבל זמן
מאנוסתו לא משמע דכתיב ערות
אשה ולשון אישות דעל ידי קידושין
משמע וגלי רחמנא צבת זמן וזת
זמן מאנוסתו צהאי קרא ערות זמן
צק או זמן בתן [שם] והכא לשון אישות
לא כחצי ואכתי זמן לא כחצי הכא
ילפינן בגי'ס כחצי הכא צקרא
לזנוסה כן עריות הנה וזמה צקרא
אחרינא דאישות שארה הנה מה
הסם זמן כזת זמן אף כהן זמן
כזת זמן: **איתא ומה ומה**. לשריפה
כחצי הכא צבתו מאשמו ומה היא
וכתיב בשריפה ומה היא צלש ישרפו
מה להלן שריפה אף כהן שריפה וזמן
מאנוסתו מה ילפינן מהנה הנה מצת
אשמו: **ליטני אחוס אשה לצסוק**.
דכולהו מינה ילפי' לענין פטור יבוס
לקמין: **להאי צבא**. כל איסור [אחיותא]
ליטני לצסוק ויקדים כלתו לאחיותו
כי היכי דמיהו אחות אשה לצסוק:

קורבי קורבי. הך דקריב ליה טפי
נקט צרישא: **קורבי עמנו**. ואין
בזמן קרובות כלל: **למעט דירה**.
דאשמו ואע"ג דהך לאו משום קרובה
דידיה אסורין ליה: **למעט דירה**.
חמותו. ולמעט דידיה לא מצי למיטני
מידי דהא אמו לא אחיא ליה ליבוס
שהרי אסורה לאחיו מאביו משום אשת
אביו: **וטני אחוס ואחוס אמו דקורבי**
עמנו. טפי מכלתו דכלתו לאו קרובתו
היא אלא מכת קרובי זנו נאסרה
עליו: **ובדין הוא דליקדמה לכלתו**
מקמי אשם אחיו שלא היה בעולמו:
ולאו משום קרובה הוא דאסור.
כלומר וכיון דקורבין נקט ואזיל
וכלתו ואשת אחיו שלא היה בעולמו
ואשת אחיו מאמו לאו משום קרובה
דידיה הוא דאסורין ליה צדין הוא
דליטני כלתו מקמי אשת אחיו שלא

היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו חמירה טפי
מנייהו והוה ליה למנקט חומרי כיון דלא מצי למינקט קורבי: **מאי**
איריא דקמני פוטרת. דמשמע פטורות הן ואי צבי מייבס: **ליטני**
אסורות. דהא דאין אסורות הן מאחרא שאין זקוקות לייבוס וקיימי
באיסור אשת אח: **ה"א אסורות**. לייבוס. וחלילה לא משמע דממעט מהכא
שאין איסור בחלילה והוה אמרינן מיהלץ חללי על כרחו שאין אשת
אח מאב בלא צניס נפטר בלא חלילה: **מאי קעביד**. והלכך לא
שייך לשון איסור בעצמה אלא לשון פטור: **אמנה לא**. שייך [לשון]
איסור הא דאין שייך שאם אחת אומר חוללת אחי למימר מתייבמת:
כיון דבמקום מזוה יבוס הוא דאסירה. צרת הבת וכדמפרש בממני'
דמשפטרה הכחזב מוזיקת ייבוס קיימא ליה צאשת אח שיש לו צניס:
שלא במקום מזוה שריא. כיון נכרי שנעשה חתנו ולי אשה אחרת
ומת מותרת אשמו לחמיו דמתן לקמן (דף ג.) גבי שש עריות חמורות
מאלו בממני': **משום הכי תנא פוטרת**. דאי תנא אסורות משמע
שהבת אסורה עליו ליקח [ויקרא] שלא במקום מזוה אלא פוטרת

לא משמע איסורא משום צרה של בת אלא הבת פוטרת מייבוס
ומשום אשת אח הוא דמיתקשר שלא במקום מזוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבוס לחודה**. דהא עיקר מזוה היא וחלילה
ממילא משמע: **ה"א מיהלץ חלצה**. שלא להפקיע מזוה יבוס אבל יבומי לא משום גזירת הכחזב דלצורר [ויקרא יח] קמ"ל ממני' הואיל ופטרה
הבת מוזיקת יבוס פטורה מן החלילה דכל העולה לזיקת יבוס עולה לזיקת חלילה וכל שאין עולה לזיקת יבוס פטורה מן החלילה: **וכל היכא**
דלמירין חוללת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וויטני ייבוס צרישא**. דהוה עיקר דהא כחצי אס לא יחפון האיש לקחת וחלילה (דברים כה) הא אס
חפץ לייבס מייבס [לקמן ג.] אלתא מזוה ייבוס צרישא: **אבא שאלו היא**. צ"פ החולן [לקמן ג.] אבא שאלו אומר הכונס יבמתו לשום נוי ולשום אישות כאילו
פוגע בערוה וקרוב צעניי להיות הולד ממנו: **מנינא דרישא**. דמשמע ט"ו ותו לא: **מנינא דסיפא**. הרי אלו פוטרת דמשמע אלו ותו לא:
דב

מסורת הש"ס

(א) חגיגה יא: סנהדרין נא.
ע"ה: פו: כריתות ה.
(ב) [לקמן ג.] סוטה ג.
סנהדרין ג: מדה ג.
(ג) [לקמן ג.] לו. מל. מד.
(ד) [לקמן ג:] קט.
(ה) [ע"ה, ו] ויטעו מוס'
חגיגה יא: ד"ה דלמא וכו'
ומוס' כחכות ט. ד"ה אמר
ומוס' צ"ב פו. ד"ה מ"ה כהן
ומוס' מנחות ג. ד"ה רב
מסדא ומוס' מולין קי. ד"ה
אחיא, (ו) ויטעו מוס'
מנחות ג. ד"ה הכל
סומכין.

תורה אור השלם

1. עריות בת בנה אף בת
בתך לא תגלה ערוותן
פי' עריות הנה:
2. ערות אשה ובתה לא
תגלה את בת בנה ואת
בת בתה לא תחשך לגלות
עריותה שארה הנה וזה
הוא: ויקרא יח
3. ואיש אשר יקח את
אשה ואת אמה אזה
הוא באש ושרפו אזה
ואתה ואל תגדה וזה
בתוככם: ויקרא כ י

גליון הש"ס

גמ' אם אתה אומר
חולצת פוטרת. דקמין
דף לא ע"ה קדושין ט
ע"ה: ריש"י ד"ה הא'
מיהלץ חלצה וכו' וכל
היבא דאמר. עי' לקמן
ד' כה ע"ה וע"ה:

מוסף רש"י

איתא הנה הנה.
לאסורא. אזה דומה
זימור. לשריפה. כחצי
נשואין שארה הנה ומה
היא, וכתיב צאונסין כי
עריות הנה מה הנה
האמר נשואין עשה
הכחזב בת זמה כחצי
וכתב צנה, אף צאונסין
עשה הכחזב זמן כחצי
זמן וזכת זמן, אשת
ומה ומה לשריפה, מאמר
שנמדת אנוסה מנשואה,
ונשואה כחצי ומה היא,
כמה דכתיב צאונס דמי,
וחזור ולומר צה שריפה
מאס אפי' יקח את אשה
ואת אחת ומה היא צלש
ישרפו אותו ואחיה (חגיגה
יא.) וכל שאניה עולה.
לפי דין ליבוס. שאניה
וקושה להמייבס (לקמן טו.)
איה עולה. השערה פ"ד
הקושה לחלילה (לקמן
טז.) דברים (כה)
אס לא יחפון האיש לקחת
יבמתו וחלילה (לקמן טו.)